O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Quritilgan yoki suvsizlantirilgan pomidorlarning savdosi va tijorat sifat nazorati haqida

(DDP 19:2024, IDT)

Rasmiy nashr

O‘zbekiston standartlar instituti
Toshkent

STANDARTLAR INSTITUTI #6X9GVNQ8SA - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

So‘zboshi

1 O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan **ISHLAB CHIQILDI.**

2 O‘zbekiston standartlar institutining 2026-yil 21-iyuldagi 26/XSt-26-sonli buyrug‘i bilan **TASDIQLANDI.**

3 Ushbu standart DDP 19:2024 “Concerning the marketing and commercial quality control of dried or dehydrated tomatoes” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.

4 DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida chop etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston hududida rasmiy chop etishning mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishlidir

STANDARTLAR INSTITUTI #6X9GVNQ8SA - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Izoh

Qishloq xo‘jaligi sifati standartlari bo‘yicha ishchi guruh

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa iqtisodiy komissiyasi (BMT YeIK) Qishloq xo‘jaligi sifati standartlari bo‘yicha ishchi guruhi tomonidan ishlab chiqilgan tijorat sifat standartlari xalqaro savdoni yengillashtiradi, yuqori sifatli ishlab chiqarishni rag‘batlantiradi, daromadlilikni oshiradi va iste’molchilar manfaatlarini himoya qiladi. BMT YeIK standartlari hukumatlar, ishlab chiqaruvchilar, savdogarlar, import va eksport qiluvchilar hamda boshqa xalqaro tashkilotlar tomonidan qo‘llaniladi. Ular yangi meva va sabzavotlar, quruq va quritilgan mahsulotlar, urug‘lik kartoshka, go‘sht, kesma gullar, tuxum va tuxum mahsulotlarini o‘z ichiga olgan keng turdagi qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qamrab oladi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining har qanday a’zosi Ishchi guruh faoliyatida teng huquqli asosda ishtirok etishi mumkin. Qishloq xo‘jaligi standartlari haqida ko‘proq ma’lumot olish uchun http://www.unece.org/trade/agr/welcome.html veb-saytimizga tashrif buyuring.

Quritilgan yoki suvsizlantirilgan pomidor uchun ushbu qayta ko‘rib chiqilgan standart Ishchi guruh tomonidan yetmish to‘qqizinchi sessiyasida ko‘rib chiqilgan va qabul qilingan ECE/CTCS/WP.7/2024/13 hujjatiga asoslanadi.

Ushbu standartni talqin qilish yoki qo‘llashda tushunmovchiliklar yuzaga kelganda standartning asli yozilgan tillarining biridan foydalanish tavsiya etiladi

STANDARTLAR INSTITUTI #6X9GVNQ8SA - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

QURITILGAN YOKI SUVSIZLANTIRILGAN POMIDORLARNING SAVDOSI VA TIJORAT SIFAT NAZORATI HAQIDA

ВОПРОСЫ МАРКЕТИНГА И КОНТРОЛЯ КАЧЕСТВА СУШЕНЫХ ИЛИ ОБЕЗВОЖЕННЫХ ТОМАТОВ

CONCERNING THE MARKETING AND COMMERCIAL QUALITY CONTROL OF DRIED OR DEHYDRATED TOMATOES

Amalga kiritish sanasi **1.08.2026 y**

I Mahsulot ta’rifi

Ushbu standart to‘g‘ridan-to‘g‘ri iste’mol qilish uchun yoki boshqa mahsulotlar bilan aralashtirib, qo‘shimcha qayta ishlovsiz iste’mol qilishga mo‘ljallangan, Lycopersicon esculentum Mill va uning duragaylaridan yetishtiriladigan navlarning quritilgan yoki suvsizlantirilgan pomidorlariga (bundan keyin quritilgan pomidorlar deb yuritiladi) nisbatan qo‘llaniladi.

Ushbu standart sanoat maqsadlarida qayta ishlash uchun mo‘ljallangan quritilgan pomidorlarga taalluqli emas.

Quritilgan pomidorlar quyidagi ko‘rinishlarda taqdim etilishi mumkin:

• Butun

• Yarim bo‘laklar: Uzunasiga teng ikkiga bo‘lingan

• Ingichka to‘g‘ralgan: Kengligi taxminan 6-7 mm va uzunligi ko‘pi bilan 50 mm bo‘lgan tasma shaklidagi bo‘laklar (yoki boshqacha ko‘rsatilgan holda)

• Yirik to‘g‘ralgan: Kengligi taxminan 6-7 mm va uzunligi 12-25 mm bo‘lgan tasodifiy bo‘laklar (yoki boshqacha ko‘rsatilgan holda)

• O‘rtacha to‘g‘ralgan: Kengligi taxminan 6-7 mm va uzunligi 6-13 mm bo‘lgan tasodifiy bo‘laklar

• Mayda to‘g‘ralgan: Uzunligi taxminan 3-6 mm bo‘lgan notekis kub shaklidagi tasodifiy bo‘laklar

• O‘ta mayda to‘g‘ralgan: Quritilgan pomidorning 1,5-3 mm uzunlikdagi donador shakli

• Yuqorida keltirilganlardan sezilarli darajada farq qiladigan boshqa ko‘rinishlar ham, agar ular tegishli tarzda belgilangan bo‘lsa, ruxsat etiladi.

II Sifatga oid qoidalar

Standartning maqsadi quritilgan pomidorni tayyorlash va qadoqlashdan so‘ng uning sifatiga qo‘yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

Biroq, agar standart eksport yoki jo‘natishdan keyingi bosqichlarda qo‘llanilsa, mahsulotga egalik qiluvchi/sotuvchi standart talablariga rioya etilishi uchun javobgar hisoblanadi. Mahsulot egasi/sotuvchisi ushbu standartga muvofiq bo‘lmagan tarzda bunday mahsulotlarni namoyish etishi, sotishga taklif qilishi, yetkazib berishi yoki bozorga chiqarishi mutlaqo taqiqlanadi.

STANDARTLAR INSTITUTI #6X9GVNQ8SA - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

A. Minimal talablar[1]

Barcha navlarda, har bir nav uchun maxsus qoidalarga va ruxsat etilgan me’yorlarga rioya qilgan holda, quritilgan pomidorlar oddiy ko‘z bilan yoki zarur bo‘lganda tuzatilgan 20/20 ko‘rish[2] bilan kuzatilganda quyidagi xususiyatlarni namoyon etishi kerak:

• butun (faqat butun va yarim qismlar uchun); biroq, ozgina yirtilgan qirralar, yengil yuzaki shikastlanishlar va yengil tirnalishlar nuqson hisoblanmaydi

• sog‘lom; iste’molga yaroqsiz darajada chirigan yoki buzilgan mahsulotlar chiqarib tashlanadi

• toza; amalda har qanday ko‘rinadigan begona moddalardan xoli

• yetarli darajada rivojlangan

• rivojlanish bosqichidan qat’i nazar, tirik zararkunandalardan xoli

• zararkunandalar tomonidan yetkazilgan zararlardan, shu jumladan o‘lgan hasharotlar va/yoki kanalar, ularning qoldiqlari yoki chiqindilaridan xoli

• mahsulotning qolgan qismi bilan yaqqol farq qiladigan dog‘lar, rangsizlanish joylari yoki tarqalgan dog‘lardan xoli bo‘lib, bu mahsulot yuzasining jami 5 foizidan ortiq qismiga ta’sir qilmasligi kerak

• oddiy ko‘z bilan ko‘rinadigan mog‘or iplaridan xoli

• achimagan

• ortiqcha tashqi namlikdan xoli

• begona hid va/yoki ta’mdan xoli, natriy xlorid ta’mi va konservantlar/qo‘shimchalarning yengil hidi bundan mustasno[3]

Quritilgan pomidorlarning holati quyidagilarni ta’minlashi kerak:

• tashish va qayta ishlashga bardosh bera olish

• belgilangan joyga qoniqarli holatda yetib kelmoq

B. Namlik miqdori[4]

Quritilgan pomidorlar quyidagi jadvalga muvofiq namlik va tuzilishga ega bo‘lishi kerak:

---

[1] Atamalar va nuqsonlarning ta’riflari Namunaviy sxemaning III ilovasida keltirilgan - quruq (po‘choqli yong‘oqlar va yong‘oq mag‘izlari) hamda quritilgan mahsulotlar standartlari uchun tavsiya etilgan atamalar va nuqsonlarning ta’riflari

https://unece.org/trade/wp7/DDP-Standards.

[2] Nuqsonlarni baholashda lupa, binokulyar yoki boshqa kattalashtiruvchi asboblardan foydalanish taqiqlanadi.

[3] Oltingugurt dioksidi (SO_2) ning engil hidi "g‘ayritabiiy" deb hisoblanmaydi. Konservantlar import qiluvchi mamlakat qonunchiligiga muvofiq ishlatilishi mumkin. Quritilgan pomidorlar o‘zining asl rangini saqlash uchun oltingugurt bilan ishlov berilishi mumkin.

[4] Namlik miqdori BMT YEIKning quruq va quritilgan mahsulotlar standartlari uchun namunaviy sxemasining I ilovasidagi 1 va/yoki 2-usul bilan aniqlanadi. Nizoli holatlarda laboratoriya tahlili usuli qo‘llaniladi.

STANDARTLAR INSTITUTI #6X9GVNQ8SA - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Quritilgan pomidorlarning namligi			
Namlikning belgilanishi	**Minimal foiz**	**Maksimal foiz**	**Tuzulish**
Yuqori namlik	25	50	Yumshoq va egiluvchan
Odatdagi namlik	18	25	Qattiq, lekin egiluvchan
Kamaygan namlik	12	18	O‘ta qattiq
Kam namlik	6	12	Qattiq va mo‘rt

Konservantlar bilan ishlov berilgan yoki boshqa usullar (masalan, pasterizatsiya) orqali saqlangan quritilgan pomidorlarning namligi 25 foizdan 50 foizgacha bo‘lishi mumkin.

C. Tasniflash

"IV. Chidamlilik chegaralari to‘g‘risidagi qoidalar" bo‘limiga muvofiq ravishda, quritilgan pomidorlar quyidagi navlarga ajratiladi:

"Ekstra" nav, I nav, II nav

Ruxsat etilgan nuqsonlar mahsulotning sifati, saqlash muddati va qadoqdagi ko‘rinishiga oid umumiy tasavvuriga ta’sir qilmasligi lozim.

III. O‘lcham bo‘yicha qoidalar

Quritilgan pomidorlarni o‘lchamlarga ajratish barcha sinflarda ixtiyoriy hisoblanadi. Agar o‘lchamlarga ajratilgan bo‘lsa, o‘lchash usuli ko‘rsatilishi lozim.

IV. Ruxsat etilgan chetlanishlar bo‘yicha qoidalar

Savdoning barcha bosqichlarida, ko‘rsatilgan sinfning minimal talablariga javob bermaydigan mahsulotlar uchun har bir partiyada sifat va o‘lcham bo‘yicha ruxsat etilgan chetlanishlarga yo‘l qo‘yiladi.

	Son yoki og‘irlik bo‘yicha yo‘l qo‘yiladigan nuqsonli mahsulot foizi		
Nuqsonlarga ruxsat berilgan	*“Qo‘shimcha”*	*I-Nav*	*II-Nav*
(a) Minimal talablarga javob bermaydigan mahsulotlar uchun ruxsatnomalar	5	10	15
Zararkunandalar bilan shikastlangan, chirigan yoki buzilgan	1	2	3
Mog‘or bosgan	0.5	1	1
Konservalash	0.5	1	1
Mexanik jarohatlar, yirtilishlar, qadoqlar va chandiqlar, yarim qismlar uchun	2	3	5
Butun va yarim qismlardagi nuqsonlar va rangsizlanish	4	6	9
Yuvilmagan meva	0	0.5	1
Yumshoq (namligi past mahsulotlar), chandiqlar, pufakchalar va boshqa yuzaki nuqsonlar (pomidorning bandidan ajralishidan tashqari)	1	2	3
(b) O‘lcham chegaralari (agar o‘lchamlangan bo‘lsa)			
Ko‘rsatilgan o‘lchamga muvofiq bo‘lmagan mahsulotlar uchun, jami	10	10	10
(c) Boshqa nuqsonlar uchun ruxsatlar			
Barglar, yog‘och, tayoqchalar va poyalar kabi begona organik moddalar hamda toshlar, metall va shisha kabi noorganik kelib chiqishli yot jismlar (og‘irlik bo‘yicha)	0.5	1	1.5
Tirik zararkunandalar	0	0	0

STANDARTLAR INSTITUTI #6X9GVNQ8SA - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

V. Taqdim etishga oid qoidalar

A. Bir xillik

Har bir qadoqning tarkibi[5] bir xil bo‘lishi va faqat kelib chiqishi, sifati va o‘lchami (agar o‘lchamlangan bo‘lsa) bir xil bo‘lgan quritilgan pomidorlarni o‘z ichiga olishi kerak.

• "Ekstra" sinfida quritilgan pomidorlar shakli va ko‘rinishi jihatidan o‘xshash bo‘lishi, aralash ranglar bundan mustasno, aniq bir xil rangga ega bo‘lishi lozim.

• I navda quritilgan pomidorlar rangi bo‘yicha yetarli darajada bir xil bo‘lishi kerak.

Biroq, aniq farq qiladigan turli rangdagi yoki tijorat turidagi quritilgan pomidorlar aralashmasi, agar ular sifat jihatidan bir xil bo‘lsa va har bir tur va/yoki rang uchun kelib chiqishi bo‘yicha bir xil bo‘lsa, savdo qadoqida birgalikda qadoqlanishi mumkin.

Qadoqning ko‘rinib turgan qismi uning barcha tarkibini to‘liq aks ettirishi kerak.

B. Qadoqlash

Quritilgan pomidorlar mahsulotni to‘g‘ri himoya qilish uchun tegishli ravishda qadoqlanishi lozim.

Qadoq ichida ishlatiladigan materiallar toza va mahsulotga tashqi yoki ichki zarar yetkazmaydigan sifatli bo‘lishi kerak. Savdo xususiyatlarini ko‘rsatuvchi qog‘oz yoki tamg‘alar kabi materiallardan foydalanishga ruxsat beriladi, agar bosma yoki yorliqlar zaharli bo‘lmagan siyoh yoki yelim bilan tayyorlangan bo‘lsa.

Qadoqlar IV-bo‘lim “Ruxsat etiladigan chetlanishlarga doir qoidalar”da keltirilgan ruxsat etilgan chetlanishlar doirasida begona aralashmalar va yot moddalardan amalda xoli bo‘lishi kerak.

VI. Tamg‘alash bo‘yicha qoidalar

Har bir qadoq[6] quyidagi ma’lumotlarni o‘z ichiga olishi kerak: ular bir tomonida guruhlangan, aniq o‘qiladigan, o‘chmaydigan va tashqaridan ko‘rinadigan tarzda belgilangan bo‘lishi kerak:

A. Identifikatsiya

Qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi:

Nomi va jismoniy manzili (masalan, ko‘cha/shahar/viloyat/pochta indeksi va, agar kelib chiqish mamlakatidan farqli bo‘lsa, mamlakat) yoki milliy vakolatli organ tomonidan rasman tan olingan kod belgisi[7], agar bunday tizimni qo‘llayotgan mamlakat BMT YIK kod belgilari reyestrida ro‘yxatga olingan bo‘lsa.

---

5. "Qadoqlar" atamasi BMT YEIKning quruq va quritilgan mahsulotlar bo‘yicha standartlarining namunaviy tuzilishiga oid III ilovada ta’riflangan.

6. Ushbu belgilash qoidalari qadoqlar ichida taqdim etilgan savdo qadoqlariga nisbatan qo‘llanilmaydi.

7 Ba’zi mamlakatlarning milliy qonunchiligi nom va manzilni aniq ko‘rsatishni talab qiladi. Biroq, kod belgisidan foydalanilganda, "qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi" iborasi (yoki unga teng qisqartmalar) kod belgisi bilan bevosita bog‘liq holda ko‘rsatilishi kerak. Shuningdek, agar kelib chiqish mamlakati bo‘lmasa, kod belgisidan oldin tan oluvchi mamlakatning ISO 3166 alfa kodi keltirilishi lozim.

STANDARTLAR INSTITUTI #6X9GVNQ8SA - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

B. Mahsulot tavsifi

• "Quritilgan pomidorlar"

• Nav nomi va/yoki tijorat turi/shakli (ixtiyoriy): "Quritilgan pomidorlar", "Quyoshda quritilgan pomidorlar", "Tunnelda quritilgan pomidorlar" yoki boshqa teng qiymatli belgilash, quyidagi shakl ko‘rsatmalari bilan: "Butun", "Yarim bo‘laklar", "Somon tasmalari", " Yirik to‘g‘ralgan ", " O‘rtacha to‘g‘ralgan ", "Mayda to‘g‘ralgan", "Juda mayda to‘g‘ralgan" yoki boshqa shakllar.

C. Mahsulotning kelib chiqishi

• Kelib chiqish mamlakati[8] va, ixtiyoriy ravishda, yetishtirilgan tuman yoki milliy, mint-aqaviy yoxud mahalliy joy nomi.

D. Tijorat spetsifikatsiyalari

• Sinf

• O‘lcham (agar o‘lchamlangan bo‘lsa); III bo‘limga muvofiq ifodalangan

• Hosil yili (ixtiyoriy)

• Namlik darajasi/belgisi (namligi yuqori bo‘lgan mahsulotlar uchun zarur)

• "Eng yaxshisi gacha," undan keyin sana (ixtiyoriy).

E. Rasmiy nazorat belgisi (ixtiyoriy)

2007-yilda qabul qilingan

2024-yilda qayta ko‘rib chiqilgan

2022-yilgi standart tartibga muvofiqlashtirilib tuzilgan

[8] To‘liq yoki keng tarqalgan nom ko‘rsatilishi kerak.

STANDARTLAR INSTITUTI #6X9GVNQ8SA - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI